

# Ա. Հ. Ռ. Բ. Մ. Ի. Մ. Ի. Մ.

Հրդիսիսմէ՛, քու սուրբ դէմքին  
Մարդիկ ամբողջ ըզմայլեցան.  
Սիրուն էիր քան Եդեմին  
Դու շքեղաւոր վարդն ու շուշան:

Դէպ՛ Արեւելք քամբայ ինկար  
Ինչպէս բոցուտ նոր արեգակ,  
Բայց երբ երկինքը վերացար  
Հիացուցիր անմահն հրեշտակ:

Ալ չե՛մ գրններ խորն երկրնքին  
Լոյս կամարէն յափըշտակուած,  
Տեսնելու մեր հայ դիւցազին  
Հետքերն յարդով շառագունած:

Ինձ համար չէ դիցանոյշ մօր-  
վէպը՝ կաթոս քանապարհին.  
Երբ կը փութայ՝ իր գիրկն աղուոր  
Առնել մանուկն աստեղածին:

Ես կը բերկրիմ քու բոցավառ  
Բագուկներուդ լոկ կամարով,  
Որ գըլելով գամէնքն անցար  
Յարդգող մը նոր յօրինելով:

Դըլխուն վերէն Հայոց մեծաց  
Շուշանափայլ բացիր շաւիղ՝  
Յաւերժականն ուր է Աստուած  
Ծայրն ընթացքիդ չափած ուղիդ:

Որդիքդ յիշէ՛, կուսա՛ն դու մայր.  
Խալիան՝ ներմակ բեհեգ,  
Եւ Հայաստան՝ ֆօղ կարմրավառ,  
Ո՛վ բամբիշ, գարդ ընծայեց քեզ:

Քեզ նըշանեց այնտեղ Աստուած,  
Հոս՝ Յիսուսին դու հարսնացար.  
Առագաստիդ մանկտին՝ փարած  
Սուրբ տապանիդ՝ կը կայքէ պար:

(1851)

Թրգ. աշխ. Հ. Վ. Յովհաննէսեան

Հ. Ղ. Ալիշան

## Ս. ՓՐԱՆԿԻՍԿՈՍ ԱՍՍԻԶԱՑԻ

Քսան դարերէ ի վեր յատնուած միակ  
սուրբն է ան, որ Քրիստոսէ ետք ապրե-  
ցաւ Քրիստոսի պէս, բառին ամենէն հա-  
ւատարիմ իմաստով:

Ծնած 1182ին՝ Ասսիզի, որդի մեծահա-  
րուստ Պետրոս Պեռնարտոնէի, հնարաւո-  
րութիւն ունէր վայելելու շատ երջանիկ  
կեանք, ազատ էր ըմբռնելու ամէն տե-  
սակ հաճոյք, եւ սակայն հեռացաւ բոլոր  
« գրաւիչ » հնարաւորութիւններէն, հրա-  
ժարեցաւ բոլոր խաբեպատիր « ազատու-

թիւններէն » եւ յանձն առաւ Քրիստոսի  
քաղցր լուծը:

Երկու աւանդութիւններ կան, հակա-  
սական, իր կեանքի նախաշրջանի վերա-  
բերմամբ:

Առաջինը կ'առարկէ թէ « պարկեշտ էր,  
կիներէ խոյս կու տար միշտ, եւ հակա-  
ռակ հեշտասէր երիտասարդներու հետ  
ապրելուն՝ երբեք չինկաւ պաղճոտական  
մեղքի մէջ »:

Երկրորդը կը հաստատէ թէ « օրուան

մէջ շահած դրամը՝ գիշերը կը մսխէր:  
Սանճակոտոր զուարճութիւններու մէջ  
կ'ուզէր զերազանցել իր ընկերները »:

Ինչ որ ալ ըլլայ՝ յա՛նկարծ ալլափոխ-  
ուեցաւ, լքեց ամէն ինչ, նոյն իսկ յետին  
չապիկը յանձնեց Պեռնարտոնէի եւ քաշ-  
ուեցաւ աշխարհիկ կեանքէն:

Այն ատեն քսանհինգ տարեկան էր,  
այլեւս որդեգիրն էր Քրիստոսի եւ եղ-  
բայրը՝ բոլոր տառապողներուն:

« Երբ ասող մը կը սկսի փայլիլ երկ-  
նակամարին տակ՝ անոր կը հետեւին ան-  
թիւ ուրիշներ ալ »:

Արդարեւ Ս. Փրանկիսկոսի հետեւեցան  
այլ մեծափարթամ ազնուականներ, դառ-  
նալով ընչազուրկ, որդեգիր Քրիստոսի եւ  
եղբայր՝ տառապողներուն:

Անոնք կ'ապրէին « թռչուններուն պէս  
զոհունակ եւ ծաղիկներուն պէս անարատ »:  
Անոնք բարի ասպետներն էին « Ազնիւ  
Տիկին Աղքատութեան »:

Անոնք « ոչինչ ունէին եւ ամէն ինչ ու-  
նէին »:

Ս. Դամիանոսի տաճարին մէջ՝ բիւզան-  
դական խաչէն Աստուած խօսած էր. — « Իմ  
դական խաչէն Աստուած խօսած էր. — « Իմ  
դական կը քանդուի, վերականգնէ զայն »:

Եւ Քրիստոսի տունն իսկապէս պէտք  
ունէր վերականգնումի:

Այդ շրջանին Քրիստոնեայ ընկերու-  
թեան բարձրը՝ գրեթէ բոլոր դասակար-  
գելուն մէջ անխտիր՝ ապականած էին ի-  
րենց խելայեղ վաղբին մէջ:

Իննովկենտիոս Գ. Քահանայապետը չը-  
ւարած էր ի լուր Փրանկիսկոսի առա-  
ջադրութեանց, թէպէտ արտօնած էր  
Միաբանութեան հիմնարկութիւնը, սա-  
կայն շատ խիստ եւ « մարդկային ուժե-  
րէն վեր » դատած էր անոր բռնելիք ուղ-  
ղութիւնը:

Ի՞նչ կ'ըսէր Փրանկիսկոս. —  
Ապրիլ Սուրբ Աւետարանի պատուէրին  
համաձայն, զործնականապէս եւ ո՛չ թէ  
տեսականօրէն:

Մեծափարթամ « կոչեցեալ » ներք հաշտ  
աչքով չէին նայեր այս աղքատիկ ընտ-  
րեալին՝ որ ահաւոր ամբաստանութեան

մը պէս կը կանգնէր ահա, լուսացայտ  
մասն ուղղելով իրենց դէմ:

Դէպի ուժ եւ հարստութիւն կը վազէր  
միջնադարեան ընկերութիւնը, մինչդեռ  
Փրանկիսկոս անոնցմէ խոյս կու տար կայ-  
ծականաւ, իրեւ սոսկալի ժանտախտէ:

Ահա թէ ինչո՛ւ այդ ընկերութիւնն եւ  
Ս. Փրանկիսկոս չէին կրնար իրարու ժըպ-  
տիլ:

Նա կը յարգէր Եկեղեցւոյ Գլուխը, եւ  
պատրաստ էր զործադրելու ո՛ր է հրա-  
ման « յանուն սուրբ հնազանդութեան »,   
ներգորապէս սակայն զիտակից իր առա-  
քելութեան:

Այդ շրջանին իր խօսակցութիւնն Աս-  
տուծոյ հետ առած էր նոր թափ եւ նոր  
տենդ:

Երբ Միաբանութեան մէջ կիրարկուած  
խտութիւնը մեղմացնելու փորձեր ընել  
ուղեցին ոմանք, նոյն իսկ եկեղեցական  
բարձրագոյն իշխանութեանց միջամտու-  
թեամբ եւ օրինակ բերելով Ս. Բեռնար-  
դոսը կամ Ս. Օգոստինոսը, որոնք իրենց  
Հաստատութեանց համար բարեխառն կը-  
լիմայ մը ստեղծած էին, Ս. Փրանկիսկոս  
անոնց մատնանչեց Քրիստոսի օրինա՛կը  
միայն եւ ուրիշ ոչինչ:

« Գնացէ՛ք եւ քարոզեցէ՛ք... ո՛չ ոսկի  
պահեցէ՛ք, ո՛չ արծաթ... ո՛չ ճամբու պա-  
յուսակ, ոչ երկու զգեստ, ոչ կօշիկ, ոչ  
զաւաղան » պատուիրած էր Յիսուս:

Հետեւիլ Աստուծոյ ձայնին բառ առ  
բառ, տառ առ տառ, եթէ կարելի է այս-  
պէս ըսել:

Ինչ որ խաչակիրները չկրցան ընել զէն-  
քով, Փրանկիսկոս ուղեց ընել խօսքով:  
Իսլամական արեւելքը քրիստոնէացնել, եւ  
ի հարկին կեանքը զոհել ի վկայութիւն  
հաւատոյ:

Ներկայացաւ Սուլթան Մալիք-ալ-Քա-  
միլի եւ առանց հալածանքի ենթարկուե-  
լու շրջեցաւ Պաղեստինի մէջ, մինչդեռ  
իր միաբանակիցներէն ոմանք կը նահա-  
տակուէին ի Մարոք:

Ս. Փրանկիսկոս, մարմնացում բարու-  
թեան, անձնուիրութեան եւ խոնարհու-